

Redactor: Aura Christi
Lector: Nicoleta Arsenie
Tehnoredactor: Carmen Dumitrescu
Coperta: Florin Afoarei

Editura Ideea Europeană
O.P. 22, C.P. 113, București, 014780
Tel./Fax.: 021-2125692; Tel.: 021-3106618
Comenzi carte prin poștă:
Tel.: 021-2125692
E-mail: office@ideeaeuropeana.ro
www.ideeaeuropeana.ro

© Editura Ideea Europeană

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PREDA, DUMITRU

Sub semnul Marii Uniri / Dumitru Preda ; cu un argument
de Victor Voicu. - București : Ideea Europeană, 2024

Conține bibliografie

Index

ISBN 978-630-333-060-0

I. Voicu, Victor (pref.)

94

ILUSTRĂȚII:

Biblioteca Academiei Române

Biblioteca Națională a României

Muzeul Militar Național „Ferdinand I”

Muzeul Național al României

Arhivele Naționale ale României

Arhivele Diplomatice – MAE

Arhivele Militare – MAPN

DUMITRU PREDA

SUB SEMNUL MARIII UNIRI

Cu un *Argument* de
VICTOR VOICU

București, 2024

Tisza István (1861-1918), conte, om politic ungar: 239, 240, 245
Titulescu, Nicolae (1882-1941), avocat, om politic și diplomat român: 535, 540

Toșev, Ștefan (1859-1924), general bulgar: 65

Trousseau, Eugène (1872-1938), colonel francez: 374

T

Țurikov, Afanasi Andreevici (1858-1922), general rus: 128, [131]

U

Urmânczi Nándor (1868-1940), om politic ungar: 302

V

Vaida-Voevod, Alexandru (1872-1950), om politic român: 367, 372, 458, 503, 534

Văcărescu, Elena (1864-1947), scriitoare româncă: 183

Văitoianu, Artur (1864-1957), general român: 115, 185, 520

Văleanu, Gheorghe (1864-?), general român: 115, 185

Vicol, Nicolae (1861-1936), general-medic român: 512

Vittorio Emanuele al III-lea (1869-1957), rege al Italiei: 46

Vix, Fernand (1876-1941), locotenent-colonel francez: 344, 376, 377

Vlad, Alexandru, maior român: 298

Vopicka, Charles (1857-1935), diplomat nord-american: 104, 333

Y

Yoshihito-Taishō Tennō (1879-1926), împărat al Japoniei: 183

Ypersele de Strihou, diplomat belgian: 258

Z

Zadik, Iacob (1867-1970), general român: 286-288, 291, 450

Zaharia, Constantin, general român: 26

Zaionchikovski, Andrei Medardovici (1862-1926), general rus: 72

W

Wekerle Sándor (1848-1921), om politic ungar: 239

Wenninger, Karl cavaler (Ritter) von ~ (1861-1917), general german: 181

Wilhelm al II-lea de Hohenzollern (1859-1941), împărat al Germaniei: [109], 201, [168]

Wilhelm de Hohenzollern-Sigmaringen, prinț german (1864-1927): 44 (nota 2)

Wilson, Thomas Woodrow (1856-1924), om politic nord-american, președinte al SUA: 199, 200, 238, 240, 241, 283, 300, 331, 223, 286, 298, 333, 434, 451

Cuprins

ARGUMENT (<i>Acad. Victor Voicu</i>)	5
I. ROMÂNIA ÎN ANII DE NEUTRALITATE (AUGUST 1914 – AUGUST 1916)	17
Pregătirea economică și militară a României	19
Acțiunea diplomatică a României	33
II. CAMPANIA ANULUI 1916	51
Planul de campanie al Armatei Române	51
Acoperirea, mobilizarea și concentrarea armatei române	58
Planul de campanie al Puterilor Centrale împotriva României	62
Operațiile pentru eliberarea Transilvaniei (15/28 august-13/26 septembrie 1916)	67
Operațiile defensive ale armatei române pe frontul din sud și sud-est	71
Situația și lupta românilor din teritoriile aflate sub stăpânire străină (1914-1916)	91
III. CAMPANIA ANULUI 1917	95
Situația tragică din Moldova în iarna și primăvara anului 1917	95
Pregătirea Campaniei anului 1917. Reorganizarea armatei române	99
Planurile de campanie pentru vara anului 1917	110
Bătălia de la Mărăști (9/22 iulie-19 iulie/1 august 1917)	115
Modificarea planurilor de campanie de pe frontul român	122

Gruparea forțelor beligerante.....	126
Bătălia de la Mărășești (24 iulie/6 august-21 august/ 3 septembrie 1917).....	134
<i>Etapă 1: 24 iulie/6 august-30 iulie/12 august 1917.....</i>	135
<i>Etapă a II-a: 31 iulie/13 august-6/19 august 1917.....</i>	154
<i>Etapă a III-a: 7/20 august-21 august/ 3 septembrie 1917.....</i>	174
Bătălia de la Oituz (26 iulie/8 august-29 august/ 11 septembrie 1917).....	184
IV. CAMPANIA DIN ANII 1917-1918.....	197
România și armata română la sfârșitul anului 1917.....	201
Unirea Basarabiei cu România – 27 martie/9 aprilie 1918. Rolul factorului armat.....	216
V. CAMPANIA DIN ANII 1918-1919.....	231
România la sfârșitul Primului Război Mondial.....	231
Evoluții politico-militare până la armistițiul din 11 noiembrie 1918.....	234
A doua mobilizare a armatei române (28 octombrie/ 10 noiembrie 1918).....	247
1 Decembrie 1918: Unirea românilor.....	263
<i>Eliberarea teritoriului românesc și reîntrerea armatei în Capitală.....</i>	263
<i>Eliberarea și unirea Bucovinei cu România.....</i>	279
<i>Unirea Transilvaniei cu România.....</i>	294
În apărarea României Mari (decembrie 1918-aprilie 1919).....	323
<i>Raporturile României cu Antanta la încheierea Primului Război Mondial.....</i>	327
<i>Operațiile armatei române de eliberare a Transilvaniei (noiembrie 1918-ianuarie 1919).....</i>	334
<i>Măsuri de consolidare a ordinii și siguranței.....</i>	353
<i>Măsuri de întărire a trupelor din Transilvania (ianuarie-aprilie 1919).....</i>	355
<i>Constituirea diviziilor ardeleni.....</i>	359
<i>Chestiunea Transilvaniei la Conferința de Pace de la Paris (ianuarie-februarie 1919). Stabilirea „zonei neutre” între trupele române și cele ungare.....</i>	363

<i>Măsuri de aplicare a hotărârii Consiliului Suprem Aliat din 26 februarie 1919.....</i>	386
<i>Situația și activitatea forțelor ungare după 21 martie 1919.....</i>	388
<i>De la starea de război la războiul ungaro-român.....</i>	389
România răspunde agresiunii bolșevice ungare (aprilie-mai 1919).....	399
<i>Preliminarii.....</i>	400
<i>Situația forțelor beligerante la jumătatea lunii aprilie 1919.....</i>	403
<i>Desfășurarea operațiilor din zona Munților Apuseni.....</i>	409
<i>O nouă etapă în desfășurarea operației ofensive a armatei române.....</i>	415
<i>Grupul de Nord continuă înaintarea.....</i>	419
<i>Armata română pune stăpânire pe cursul Tisei.....</i>	428
<i>Evoluția situației operative și a raporturilor româno-ungare (mai-iulie 1919).....</i>	436
<i>Intervenția în Pocuția.....</i>	448
VI. CAMPANIA DIN 1919-1920.....	457
Războiul româno-ungar din iulie-august 1919.....	457
<i>Preliminarii.....</i>	461
<i>Ofensiva Armatei Roșii ungare.....</i>	470
<i>Acțiunile armatei române pentru respingerea ofensivei ungare dincolo de Tisa.....</i>	474
<i>Ofensiva generală a armatei române pe direcția Budapesta.....</i>	481
<i>Intrarea trupelor române în capitala Ungariei.....</i>	493
Armata română în Ungaria (august 1919-martie 1920).....	497
<i>O altfel de ocupație militară.....</i>	502
<i>Ocupația românească și viața politică din Ungaria.....</i>	514
<i>Armata română, la ordinul guvernului de la București, încheie ocupația în Ungaria 1919-1920.....</i>	517
ÎNCHEIERE.....	527
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ.....	543
Indice.....	555

Poziția de neutralitate ce se alinia celei adoptate și de guvernul italian, ca urmare a inexistenței aceluși „casus foederis” stipulat de tratatul menționat (în acel moment agresorul era Austro-Ungaria), a reprezentat, în condițiile existenței unor presiuni externe deosebite, o orientare politică corectă. Ea a ținut seama de situația reală și de interesele fundamentale ale țării, de conjunctura internațională, fiind conformă cu aspirațiile naționale. „Noi cerem ca România să rămână neutră – subliniasse cu acel prilej Premierul Brătianu. [...] *Sentimentul public, aproape în unanimitate, e împotriva războiului. Chestiunea românilor din Ardeal domină întregul sentiment public. Ea a fost pururea punctul negru al alianței [cu Austro-Ungaria – n.n.]. Soarta românilor de peste munți, idealul național al românismului sunt chestiuni pe care un guvern român nu le poate nesocoti. Dacă în chestiunile mici se poate trece peste simțământul public, în ceasurile mari, nu; să rămânem deci neutri [...]. Războiul va fi probabil lung, vom mai avea prilejul să ne mai spunem cuvântul”.*

Neutralitatea „cu arma la picior” a fost aprobată de toate grupările politice, inclusiv de socialiști, fiind singura care putea salvă interesele viitoare ale țării. Cu toate acestea, ea a fost considerată, de marea majoritate a lor, doar o soluție de moment. Refuzul punerii în practică a Tratatului (până atunci secret) din 1883 reprezenta, în opinia publică, exprimarea oficială a detașării politice de Puterile Centrale, incluzând totodată opțiunea ce viza eliberarea teritoriilor românești anexate de Austro-Ungaria.

Hotărârea României a fost primită cu satisfacție de românii din Transilvania și Bucovina, care nu ar fi putut niciodată înțelege o alianță a patriei-mamă cu stăpânitorii lor vremelnici. De altfel, ceea ce a caracterizat

întreaga atmosferă a anilor de neutralitate a fost tocmai masiva mișcare pentru realizarea idealului național.

Această atitudine de neutralitate, care, sub impactul a numeroși și diverși factori interni și externi, se va prelungi vreme de doi ani, nu a însemnat decât un răgaz necesar pregătirii țării, armatei și populației, o etapă de considerabile eforturi diplomatice pentru obținerea recunoașterii oficiale a drepturilor României.

Ambele tabere beligerante au recunoscut neutralitatea României și i-au oferit garanții pentru inviolabilitatea frontierelor, dar reacțiile lor față de poziția guvernului de la București aveau să difere. Pentru o perioadă de doi ani, până în august 1916, atât Antanta, cât și Puterile Centrale au întreprins acțiuni sistematice pentru a-i obține sprijinul, aceste eforturi variind de la promisiuni teritoriale la amenințări directe de ocupație militară.

În aceste condiții, conștient de rolul armatei române în balanța puterii în centrul și sud-estul Europei, guvernul Ion I.C. Brătianu a urmat o cale de prudență diplomatică susținută de o viziune realistă asupra evenimentelor politice și militare care aveau loc pe continent. La aceasta s-au adăugat eforturi energice și curajoase de a se pregăti politic și militar pentru o participare activă la război.

Pregătirea economică și militară a României

Hotărârea de a desfășura, în condiții cât mai favorabile, un război de eliberare a teritoriilor ocupate de Imperiul Austro-Ungar și de a realiza unitatea națională a determinat guvernul român să canalizeze, în decursul celor doi ani de neutralitate, întregul potențial economic și militar, cu antrenarea tuturor categoriilor populației la îndeplinirea acestui obiectiv istoric.

Izbucnirea războiului și desfășurarea operațiunilor militare în imediata vecinătate a frontierelor țării au creat probleme deosebit de complexe pentru economia națională, probleme cu care nu se confruntase niciodată până atunci. Numeroase întreprinderi și întregi ramuri industriale, care depindeau de importul de materii prime și semifabricate din țările beligerante – obligate acum să-și limiteze drastic exporturile – au fost nevoite să-și reducă activitatea. Execuția tuturor lucrărilor publice a fost suspendată. Operațiunile bancare au fost restrânse considerabil, deoarece majoritatea capitalului a fost retras de băncile străine (în special băncile germane și austro-ungare). Banca Națională a României și-a majorat taxa de scont la 7-8%, iar „Casa de Depuneri” a fost asaltată de cererile de restituire a fondurilor aflate în grija sa. Prețurile bunurilor industriale au crescut substanțial, produsele agricole aproape și-au dublat prețul, ceea ce a dus la inflație, precum și la numeroase speculații. Închiderea Strâmtoarelor, prin care se efectuau 97% din exporturi și 60% din importurile României, a afectat negativ viața economică, în timp ce volumul și valoarea comerțului exterior au scăzut substanțial. Unele piețe tradiționale din Apus au fost, în același timp, închise; în asemenea circumstanțe comerțul exterior a fost practic îndreptat spre Puterile Centrale în proporții tot mai mari.

În această situație critică, când nu a fost posibilă nici întocmirea bugetului pentru perioada 1914-1915 (mergându-se cu cel vechi!), guvernul român a luat serioase măsuri de reorganizare a economiei naționale, de satisfacere a nevoilor interne, precum și de încetinire a inflației și speculațiilor. Din iulie 1914 au fost puse în aplicare măsuri prohibitive privind exporturile de animale, ale grâului și altor cereale, precum și de mijloace

de transport. Aceste restricții au fost extinse ulterior la legume, uleiuri, blănuri, piele și încălțăminte, la țigete și alți combustibili, echipamente de comunicații, obiecte metalice și produse alimentare, inclusiv la monedele de aur și argint. A fost interzisă ieșirea din țară a vagoanelor de mărfuri, iar partenerii străini au fost obligați să le transporte cu propriile mijloace. S-au introdus noi taxe vamale, plătite în aur (1915).

Pentru a răspunde cerințelor financiare crescânde, în special celor legate de efortul de război, statul român a contractat patru împrumuturi în valoare de 400 milioane de lei la o rată a dobânzii de 2,5-4%. Atunci când Banca Națională a fost obligată să plătească o parte din împrumut, s-a recurs la împrumuturi masive interne prin subscripție publică la o dobândă de 5%. Populația a răspuns la acest apel și în numai trei zile (4-6 mai 1915) s-a ajuns la o sumă de 408 milioane lei, depășindu-se toate așteptările.

De asemenea, au fost făcute mai multe împrumuturi externe care au fost semnificative în sine pentru orientarea politicii externe românești. Astfel, în decembrie 1914, România a obținut un împrumut secret de la Banca d'Italia în valoare de 10 012 500 lire italiene, la o rată a dobânzii de 6,5% pe an, pentru a plăti comenzi de arme și muniții fabricate în uzinele sale. Un alt împrumut secret a fost cel de la Banca Angliei, în valoare de 5 milioane de lire sterline la o rată a dobânzii de 5%, a fost făcut în ianuarie 1915 pentru a plăti armele comandate din Marea Britanie, Franța și Italia. În octombrie 1915, a fost deschisă o altă linie de credit de 7 milioane, de la aceeași bancă, tot cu o dobândă de 5% pe an. Prin acordarea acestor împrumuturi britanicii sperau să-i atragă pe români în coaliția Antantei.

Politica României în domeniul apărării naționale în acești ani a fost subordonată obiectivului suprem: realizarea unității naționale. Având în vedere resursele României la acel moment, eforturile materiale și financiare pe care factorii responsabili le-au făcut au fost remarcabile prin dimensiunea lor. Astfel, ținând seama de alocarea bugetară pentru armată, se poate constata o creștere semnificativă față de nivelurile dinaintea războiului: pentru 1914/1915 – 98 112 472 lei, reprezentând 16,3% din bugetul total; pentru 1915/1916 – 97 800 000 lei (16%) și pentru 1916/1917 – 115 000 000 lei (17,8%). La acestea trebuie adăugate numeroasele credite suplimentare acordate, din care până la 1/14 august 1916 fusese alocată suma de 838 841 215 lei. Cheltuielile totale pentru armată, până la începutul lunii mai 1916, s-au ridicat, după aprecieri competente, la suma de 918 530 173 lei.

Guvernul României, prin Ministerul de Război, condus de același Ion I.C. Brătianu, și Marele Stat Major, a trecut, totodată, la elaborarea planurilor de instruire și dotare a armatei, de mobilizare a forțelor armate și de utilizare a tuturor resurselor și capacităților productive disponibile. Măsurile luate pentru sporirea capacității pe timp de pace și mai ales de război au vizat creșterea numerică a efectivelor armatei române prin încorporarea unor categorii de tineri care fuseseră scutite, până atunci, de serviciul militar; în acest scop a fost revizuită legea privind recrutarea militară și organizarea armatei și, ca urmare, numărul celor încorporabili a crescut cu 416 242 de persoane. O atenție deosebită a fost acordată problemei cadrelor, prin creșterea numărului de școli de ofițeri și intensificarea instruirii viitorilor comandanți. În ansamblu, în anii 1914-1916, au fost instruiți 1 167 locotenenți activi și 2 643 sublocotenenți de rezervă.

Limita vârstei medicilor în serviciul militar a crescut, iar absolvenții facultăților de medicină au fost chemați sub arme.

Prin înființarea de noi comandamente, de mari unități, unități și subunități, în august 1916, structura armatei române de pace se prezenta astfel:

Arme și servicii	Structuri organizatorice	Total pe categorii	Total general	Observații
Infanterie	Divizii	10	10	
	Regimente	40 active 40 rezervă	80	
	Batalioane	120 active 10 vânători 120 rezervă	250	
Grăniceri	Brigăzi	1	1	
	Regimente	2	2	
	Batalioane	6	6	
Cavalerie	Divizii	2		
	Regimente	12 roșiori 10 călărași	22	
	Escadroane	48 permanente 40 cu schimbul	88	
Artilerie	Brigăzi	10 de câmp 2 grele	12	
	Regimente	25 de câmp 4 grele 5 obuziere ușoare 1½ de munte 1 de asediu 1 artilerie călăreată* 1 artilerie de cetate	38½	* În plus, 3 batalioane artilerie de cetate, fiecare cu 14 cp pentru linia defensivă FNG

Arme și servicii	Structuri organizatorice	Total pe categorii	Total general	Observații
Artilerie	Baterii	150 de câmp 32 artilerie grea 30 obuziere ușoare 10 de munte 7 de asediu 7 artilerie călăreață	236	
Geniu	Regimente	1 de căi ferate 1 de pionieri	2	
	Batalioane	1 specialități	5 pionieri	6
Marina	Divizia de Dunăre	4 monitoare 8 vedete 4 canoniere 33 nave servicii	49	
	Divizia de Mare	5 nave de luptă	5	
Forțele aeriene	Corpul de aviație	4 escadrile	4	
	Aerostația militară	4 companii	4	
Serviciile sanitare	Companii sanitare	5	5	
Serviciul de subzistență	Companii	5	5	
Echipaje tren	Escadron de tren	5	5	

În cadrul *Planului de completare, transformare și reformare a armelor, munițiilor și materialelor de*

război, precum și al *Planului de completare a echipamentului*, una dintre primele măsuri luate a fost reorganizarea industriei naționale, de la producția în timp de pace până la producția de război. Guvernul român a preluat responsabilitatea pentru investiții, comenzi și pentru controlul acestora.

Restructurarea industriei pentru producția militară a fost o chestiune complexă. Niciuna dintre Marile Puteri, cu excepția Germaniei, nu procedase la un astfel de pas, în parte datorită prognozei lor privind durata conflictului militar, adică una scurtă. Dar, chiar de la primele operații militare, s-a constatat un atât de mare consum de mijloace de luptă, încât această situație a determinat pregătirea acelor „armate industriale”, așa cum le-a numit David Lloyd George. Ținând cont de resursele existente în țară, precum și de reducerea drastică a posibilităților de import în acest domeniu, ca și de faptul că fabricile militare aveau o capacitate de producție redusă, iar armamentul principal (puști, mitraliere, tunuri), ca și unele categorii de muniție nu puteau fi executate în țară, eforturile depuse pentru satisfacerea nevoilor armatei de către autoritățile publice, precum și de sectoarele private au fost cu atât mai notabile.

În acest scop, au fost realizate studii detaliate privind unitățile industriale care puteau fi folosite pentru comenzile armatei, privind asigurarea stocurilor de materiale strategice necesare în vederea unui conflict pe termen lung, prin Comisia Tehnică Industrială (CTI), înființată la 1 aprilie 1915 și subordonată Direcției Superioare a Armamentului din Ministerul de Război. Această comisie, condusă de inginerul Grigore Stratilescu, a integrat personalități militare și civile în acest domeniu. Sarcina sa principală a fost să organizeze, să coordoneze și să controleze industria militară

privată. În acest scop, țara a fost împărțită în 7 regiuni industriale, numărul lucrătorilor și capacitatea de producție au crescut și, de asemenea, au fost planificate noi fabrici. O serie de unități industriale din București, cum ar fi „Wolf”, „Vulcan” și „Lemaître”, precum și șantierul naval „Fernic” din Galați și alte fabrici din Valea Prahovei etc. au fost reprofile pentru producție de război. Aproximativ 22 000 de lucrători, experți tehnici și ingineri au fost angajați în aceste unități de stat și private, în timp ce alți 1 000 de muncitori au fost instruiți în școli speciale pentru producția de armament.

Întreprinderile militare, precum Arsenalul Armatei din București, Pirotehnia de la Cotroceni și Fabrica de Pulberi de la Dudești (în apropierea capitalei), au fost reorganizate și modernizate. Multe tipuri de proiectile au fost fabricate în atelierele din portul Constanța, la inițiativa inginerului Mihai Cioc, încă de la sfârșitul anului 1914. În același timp, în 1915, a fost creat un organism de conducere pentru coordonarea serviciilor – Secția etapelor și Serviciul de spate, incluzând un stat-major al Manutanței (brutăriile militare). Sub conducerea șefului Direcției Intendenței, generalul Constantin Zaharia, au fost luate măsuri de creștere a producției de hrană și îmbrăcăminte pentru armată; au fost construite, de asemenea, numeroase depozite în diferite părți ale țării.

A fost creat un Consiliu Central Sanitar, iar Direcția Serviciului Sanitar Militar a procedat la realizarea unui important stoc de materiale, medicamente și produse farmaceutice necesare și, în colaborare cu dr. Constantin I. Angelescu, ministrul Lucrărilor Publice, s-au organizat trenuri sanitare complet echipate.

Serviciul Geografic al Armatei a pregătit hărți ale țării și ale teatrelor de operații vecine. La 23 noiembrie 1915, a fost creată Direcția Generală a Munițiilor, în

locul Comisiei Tehnice a Industriilor, ca organ executiv în cadrul Ministerului de Război, sub conducerea inginerului Anghel Saligny, faimosul constructor al podului „Carol I” de la Cernavodă pe Dunăre. Această Direcție a coordonat activitățile mai multor organisme din sectorul public și privat, precum și din unitățile militare; a fost creat, de asemenea, un departament special pentru livrările de material de război din străinătate și un serviciu pentru mobilizarea industrială.

Datorită activităților intense ale inginerilor, tehnicienilor și muncitorilor, ale ofițerilor și soldaților români, industria de apărare a fost reorganizată în 11 unități industriale publice și 59 de fabrici și ateliere private. Între iulie 1914 și august 1916, s-a reușit fabricarea a aproximativ 400 000 corpuri de proiectile de artilerie, 250 000 focoase, 1 500 chesoane și trăsură, 332 afete pentru tunuri de 53 mm și 57 mm, 45 de milioane tuburi de cartușe, 110 de milioane capse și 70 milioane de gloanțe pentru infanterie; 12 milioane de încărcătoare, 40 000 tuburi și 112 000 focoase de artilerie, 22 000 de rachete și semnale luminoase, 450 000 kg pulbere, 100 000 de grenade „Savopol”; s-au încărcat 137 milioane cartușe de infanterie, 740 000 cartușe pistol și revolver, 320 000 proiectile de artilerie; au fost reparate 3 000 chesoane și trăsură, 35 000 de puști, 300 mitraliere și 160 afete. În 1916 se aflau în fază de montare trei fabrici de producere a fenolului, a acidului picric și a trinitrotoluenului pentru a produce 1 500 kg explozivi zilnic.

Pentru a satisface cerințele armatei și pentru a compensa ceea ce industria românească nu putea satisface, s-au făcut importuri semnificative de muniții, arme și echipamente. Comisiile speciale de ofițeri create în acest scop au întreprins vizite în Italia, Franța, Spania, Marea Britanie, Elveția, SUA, Japonia și Rusia pentru a

lansa comenzi de arme și echipamente. În afara livrărilor din statele Antantei sau de la statele neutre (SUA și Elveția), România a căutat, de asemenea, să-și asigure necesarul de război și din Imperiile Centrale, de altfel furnizoare de decenii ale armatei române. Dar când atitudinea guvernului de la București către Antanta a devenit tot mai evidentă, exporturile germane și austro-ungare aveau să fie restricționate. Pentru a continua livrarea diferitelor mijloace de luptă, Germania a impus condiții care lezau poziția de neutralitate a României. Astfel, de exemplu, ea a cerut trecerea a 25 de vagoane de muniții și a 14 avioane către Imperiul Otoman, precum și acceptarea tacită a trecerii materialelor de război către Bulgaria; la fel, exportul cerealelor și furajelor către Germania. Guvernului României i s-a cerut să asigure transportul pe calea ferată a 150 de vagoane cu ulei mineral. Din motive politice, unele cerințe germane au fost acceptate, astfel încât, la rândul lor, germanii au permis livrarea unor materiale și mijloace de luptă în România. Cu toate acestea, din 1915, Germania și Austria-Ungaria au încetat să mai aprovizioneze guvernul Brătianu cu orice fel de materiale care puteau fi folosite la echiparea armatei române.

La sfârșitul anului 1914, colonelul Vasile Rudeanu, șeful Departamentului Superior al Armamentelor din cadrul Ministerului de Război, a semnat mai multe contracte în Italia, prin care au fost aduse în țară 4 tunuri antiaeriene „Deport”, 50 de milioane cartușe pentru arma de infanterie „Mannlicher” model 1893, calibrul de 6,5 mm, peste 100 000 de șrapnele și peste 100 000 kg de dinamită, 140 tone nitrat de potasiu etc. Mai târziu, în februarie 1915, același ofițer a fost trimis în Franța pentru a încheia noi contracte: prima tranzacție a fost semnată la 23 februarie/8 martie 1915 în valoare de

5 123 000 lei, plus comisioane de 1 024 780 lei, fiind aprobată de cabinetul la București la 5/18 aprilie. Al doilea aranjament a fost semnat la 7/20 ianuarie 1916 și a prevăzut furnizarea a 400 000 lovituri pentru tunul de 75 mm.

Au fost semnate și alte contracte cu întreprinderi din Elveția, Marea Britanie și Statele Unite pentru achiziționarea de echipament modern de război și alte materiale. Astfel, din Marea Britanie, 300 de motociclete, 42 000 de perechi de bocanci și cantități însemnate de medicamente; din Elveția, 100 000 de focoase percutante tip „Saint-Chamond”, 10 000 kg de clorat de potasiu și 12 camioane; 40 000 de revolve și săbii din Spania pentru ofițerii cavaleriei; 500 tone de alamă destinate fabricilor de muniții au fost obținute din Portugalia, precum și 3 milioane cartușe pentru revolve de 11 mm, diverse forme de echipament și corturi din SUA. Pentru transportul acestor materiale, traseul Salonic-Niș-Turnu Severin a fost folosit până în octombrie 1915, când Serbia a fost invadată de armatele bulgare, germane și austro-ungare. După această dată, singura rută rămasă a fost prin nordul Rusiei, prin porturile Arhanghelsk și Murmansk, cale anevoioasă și ocolitoare. În aceste condiții, furnizarea de echipamente și mijloace de luptă din partea puterilor occidentale a devenit foarte dificilă și, în plus, unele materiale destinate României au fost reținute de ruși. Aceasta explică de ce din Franța au fost primite doar 9 982 puști „Lebel” de 8 mm, precum și 266 de mitraliere, 82 000 revolve, 24 tunuri lungi și scurte de 120 mm și două tunuri antiaeriene, 100 mortiere de 58 mm, toate cu munițiile lor, 42 000 proiectile pentru obuzierul de 105 mm, 168 000 proiectile de 75 mm, 10 000 proiectile pentru obuzierul de 150 mm, model 1912, 80 de avioane de diferite tipuri,

trei camioane-atelier cu transmisie electrică, 40 motoare electrice, 15 aparate de fotografiat, faruri pentru câmpurile de aviație, materiale sanitare etc. Din întreaga cantitate de muniție comandată de la diverse companii străine, între 1914 și 1916, s-a primit doar 72%; pe categorii de muniție, din cea destinată infanteriei s-a livrat 80%, în timp ce, de exemplu, pentru artilerie doar 1,87% din obuze. Neîndeplinirea acordurilor contractuale de către firmele furnizoare, precum și transportul anevoios al acestora prin Rusia au fost motive întemeiate care au îngrijorat mult autoritățile politice și militare românești la cele mai înalte nivele. Toate aceste probleme au constituit subiectul unor continue și sensibile negocieri cu Antanta, într-un efort de a se găsi soluții de rezolvare.

Din vara lui 1914, au fost luate măsuri de consolidare a punctelor de trecere a frontierei. Sub amenințarea permanentă a unui posibil atac al Puterilor Centrale, în Carpații Occidentali și Meridionali, precum și pe Dunăre și în partea de sud a Dobrogei, România a procedat la o mobilizare și concentrare parțială a trupelor sale, o măsură aplicată aproape pe tot timpul neutralității; contingentul 1912, totodată, care urma să treacă în rezervă în octombrie 1914, avea să fie menținut sub arme până la declararea războiului în august 1916, iar din 1915 nu au mai existat transferuri de la un element la altul al armatei.

În noiembrie 1915, Ministerul de Război a aprobat un plan pentru mobilizarea Marelui Cartier General, a trei comandamente de armată, având în subordine 5 corpuri de armată, 16 divizii de infanterie, 5 brigăzi teritoriale mixte, o brigadă de grăniceri, două divizii de cavalerie, trei regimente de artilerie grea, opt baterii de munte, trupe de pontonieri-fluvii, râuri și de specialități, precum și Corpul Aviației. În aprilie 1916, s-a decis

ca, pe lângă aceste comandamente și unități, numărul de unități mobilizate să fie sporit, iar destinația unor unități cu misiuni specifice, de acoperire, a fost modificată, în funcție și de evoluția evenimentelor din apropierea frontierelor țării.

Marele Stat Major a continuat, în tot acest interval de timp, să acorde o atenție deosebită consolidării liniilor de apărare din Dobrogea. Din august 1914 au început lucrările de fortificație pentru zonele Turtucaia și Silistra, iar reamenajările zonelor fortificate din Cernavodă și Bazargic au fost, de asemenea, realizate. Luând în calcul posibilitatea abandonării zonelor fortificate menționate mai sus, în 1916, Marele Stat Major a decis construirea a încă trei linii succesive de apărare, și anume: a) Hairanchioi (Dumbrăveni), Caraomer (Negru Vodă), Sarighiol (Albești), Mangalia; b) balta Baci, Mulciova (Abrud), Cocargea (Pietreni), Cobadin, Topraisar, Techirghiol, toate legate între ele spre Dunăre, între Mulciova și Hairanchioi; c) Cea de-a treia poziție a fost la 5-6 km sud de linia de cale ferată de la Cernavodă la Constanța, între Cochirleni (pe Dunăre) și Murfatlar. Structura defensivă a acestor aliniamente era formată din centre de rezistență cu șanțuri de tragere, diverse adăposturi și puncte de comandă, depozite de muniții, poziții de tragere protejate pentru artilerie și rețele de sârmă ghimpată. Aceste poziții ocupau înălțimile dominante ale terenului, interceptând direcțiile probabile de înaintare ale inamicului și își sprijineau flancurile pe obstacolele puternice (Dunărea, fortificațiile de la Cernavodă, Marea Neagră). La intrarea în război a României se mai afla în curs de organizare și un aliniament fortificat la Hârșova. Un baraj fix de aproximativ 90 de mine „Hertz” a fost organizat, tot atunci, pentru apărarea Constanței.

În primăvara anului 1916, în partea estică a Bulgariei au fost semnalate mișcări masive de trupe într-o zonă unde, din octombrie 1915, se aflau forțe ale Armatei 3 bulgare. În aceste condiții, în mai 1916, Marele Stat Major român, în anticiparea unei puternice concentrări a forțelor bulgare și germane, care ar fi putut fi o amenințare directă la adresa Bucureștilor, a ordonat măsuri de completare a liniilor fortificate de pe întregul front al Dunării, în mod special pe o suprafață de aproximativ 40 km nord de Giurgiu, în direcția Capitalei, între râurile Neajlov, Argeș și Sabar.

În același timp, au fost realizate măsuri de construire a barajelor pe principalele rute de pătrundere peste Carpați: la Uz, Oituz, Putna, Buzău, pasurile Tătaru, Bratocea, Predeluș, Predeal, Bran, Valea Oltului, Valea Jiului și pasul Vârciorova. Un sistem de poziții de apărare a fost înființat și de-a lungul liniei de frontieră spre Bucovina, între văile Someșului, Siretului și Moldovei, asigurând stabilitatea rezistenței românești împotriva unei eventuale înaintări inamice.

În anii 1914-1916, Marele Stat Major a adus substanțiale îmbunătățiri regulamentelor militare existente și a elaborat altele noi pentru genurile de arme și categoriile de mijloace de luptă introduse recent în organica armatei române (aviația, automobilele, telegrafia fără fir etc.). În același timp, ofițerii armatei române au studiat reglementările în vigoare ale altor armate – în general acelea ale potențialilor adversari, o atenție deosebită acordându-se celor ale armatei austro-ungare. S-au făcut, de asemenea, unele schimbări în pregătirea strategică și tactică a comandamentelor și trupelor, precum și în domeniul principiilor și regulilor de organizare și desfășurare a luptei armate. A fost reconsiderat în parte și rolul diferitelor arme pe câmpul de luptă,

Infanteria urmând să rămână principala entitate operațională a armatei române, în timp ce Cavaleria, datorită mobilității sale, era destinată mai ales pentru acțiunile de surprindere, executate prin „lovituri fulgerătoare și neașteptate”. Noile reglementări din această perioadă au adus corecții importante cu privire la rolul ofensivei, considerată cea mai bună formă de luptă pentru îndeplinirea obiectivului politic al României.

Ca urmare a tuturor acestor eforturi notabile, de adaptare la cerințele complexe ale câmpului de luptă reieșite din ultimele confruntări militare ale Marelui Război, care introduseseră noi elemente în plan tehnic și operativ-tactic, pregătirea armatei române a dobândit un caracter practic predominant. Măsurile introduse pentru a obține o mai bună cunoaștere și utilizare a noilor arme și mijloace din dotare au avut, totodată, un efect pozitiv asupra moralului ostașilor.

În concluzie, anii de neutralitate (1914-1916) au fost ani de pregătire militară intensă, astfel încât, la momentul potrivit, armata să poată contribui la obiectivul național al Unirii. Fără a minimaliza deficiențele mai vechi care persistau încă în înzestrarea și instruirea trupelor noastre, armata cu care România se pregătea să intre în războiul de unitate națională se prezenta ca un organism destul de bine structurat, omogen, cu o capacitate de luptă în creștere, dublată de o stare morală excelentă generată de obiectivul eliberator.

Acțiunea diplomatică a României

Deși relațiile diplomatice și economice cu Germania și Austro-Ungaria au fost menținute, guvernul Brătianu a desfășurat o amplă activitate în direcția recunoașterii drepturilor legitime ale țării privind soarta